

*FSV - Föreningen Sveriges
Vatten- och Vindkraftskommuner och –Regioner*

VERKSAMHETSRAPPORT 2022/2023

VERKSAMHETSRAPPORT 2022 / 2023

Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner bildades vid ett möte i Östersund den 3 juni 1999. Vid årsstämman år 2015 beslutades om ändring av föreningens namn till Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner och – regioner. Föreningen utvidgades verksamhetsmässigt vid årsstämman den 24 september 2020 till Föreningen Sveriges Vatten- och Vindkraftskommuner och regioner. För närvarande administreras föreningen från Bollnäs, Gävleborgs län.

Föreningen består av 35 medlemmar, 32 primärkommuner och tre regioner. De 32 primärkommunerna hade sammanlagt 463 026 invånare den 31 december år 2022. Antalet invånare i samma kommuner har från den 31 december 2021 ökat med endast 42 invånare. De tre medlemsregionerna har 665823 invånare, vilket är en ökning med 880 invånare sedan samma datum 2021. (*Källa Folkmängd i riket, län och kommuner 31 december 2022 och befolkningsförändringar 2022*).

Föreningens syfte är att skapa opinion för att vatten- och vindkraftskommunerna och berörda regioner ska få del i det värden vatten- och vindkraftsproduktionen genererar (naturresursåterbäring). Kommunerna och regionerna skall därvid tillförsäkras stabila och förutsägbara intäkter.

Föreningen är partipolitiskt neutral och tar inte ställning för eller emot utbyggnad av vatten- eller vindkraften.

Produktion av el från vatten- och vindkraften m m

Drygt 90% av elproduktionen från vattenkraften kommer från skogslänen. Vindkraften är mera spridd i riket men även den kommer till en helt övervägande del från skogslänen.

De senaste åren, 2010-2022, har produktionen av el från vattenkraften uppgått till i genomsnitt 65-70 TWh/år (=40-45 % av totala elproduktionen). Produktionen från vindkraften ökar stadigt och är nu uppe i knappt 20 procent av totala produktion. Enbart mellan 2021 och 2022 ökade vindkraftsproduktionen med cirka 20 procent från 27,5 till 33 TWh.

År 2022 har elproduktionen varit marginellt högre än år 2021 och avrundat uppgått till 170 TWh (169 TWh 2021) varav knappt 41 % eller 69,6 TWh från vattenkraften. Den inhemska elförbrukningen har varit något mindre än 2021 eller 136,8 TWh år 2022 mot 143,6 TWh år 2021. Nettoexporten är större eller 33,2 TWh år 2022 mot 25,6 TWh år 2021.

Producerat inom landet

Vattenkraft	69,6 TWh	40,9 %
Kärnkraft	50,1	29,5 %
Vindkraft	33,1	19,5 %
Övrigt	17,2	10,1 %

Summa producerat	170,0 TWh
Summa inhemsk förbrukning	136,8 TWh
Nettoexport	33,2 TWh

Medlemmar

De 35 medlemmarna kommer från länen enligt följande:

Norrbotten 4	(varav en är Region Norrbotten)
Västerbotten 4	
Västernorrland 2	
Jämtland 8	(varav en är Region Jämtland/Härjedalen)
Gävleborg 4	
Dalarna 8	
Värmland 4	(varav en är Region Värmland)
Halland 1	

De 35 medlemmarna år 2022 är följande:

Arjeplog, Boden, Gällivare, Region Norrbotten, Malå, Robertsfors, Storuman, Åsele, Sollefteå, Ånge, Berg, Härjedalen, Krokom, Ragunda, Strömsund, Åre, Östersund, Region Jämtland/Härjedalen, Bollnäs, Ljusdal, Ovanåker, Söderhamn, Avesta, Malung-Sälen, Mora, Orsa, Rättvik, Säter, Vansbro, Älvdalen, Hagfors, Sunne, Torsby, Region Värmland och Laholm.

Tyvärr har Åsele kommun lämnat föreningen vid utgången av år 2022.

Antalet invånare i medlemskommunerna uppgick 2022-12-31 till 463 026 och i medlemsregionerna till 665 823. Antalet invånare i nuvarande medlemskommuner har fr o m 2021-12-31 t o m 2022-12-31 ökat med endast 42. De tre medlemsregionerna har under samma tid ökat med 880 invånare.

Styrelsen

Styrelsen består utöver ordföranden av 14 ledamöter och 14 ersättare, varav en av ersättarplatserna efter senaste stämman varit vakant. Under år 2022/2023 har styrelsen bestått av följande ledamöter och ersättare:

Ordinarie:	Ersättare
Ordförande	
Ingvar Persson (m), Bollnäs	-
Norrbotten	
Nils-Olov Lindfors (c), reg Norrbotten	Sead Maglic, (svp), Boden
Sten-Åke Nilsson (c), Arjeplog	Stefan Ovrell (mp) Gällivare
Västerbotten	
Veronika Håkansson (m), Storuman	Åke Hantoft (c), Laholm
Roland Gustavsson (kd), Storuman	Vakant

Västernorrland

Kjell-Åke Sjöström (v), Sollefteå Kerstin Svensson (m), Sollefteå

Erik Lövgren (s), Ånge

Jan Söderström (c), Ånge

Jämtland

Håkan Larsson (c), Krokom

Jonas Andersson (s), Ragunda, 2e v ordf

Magnus Andersson (c), Östersund

Lennart Skoog (s), Ragunda,

Gävleborg

Annelie Wallberg (s), Ljusdal

Björn Mårtensson (c), Ovanåker

Fredrik Skoglund (s), Bollnäs

John-Erik Jansson (c), Söderhamn

Dalarna

Anders Rosell (s), Orsa, 1e v ordf

Gunilla Berglund (c), Avesta

Kurt Podgorski (s), Malung-Sälen

Kjell Tenn (c), Älvdalen

Värmland

Alf Larsson (c), Torsby

Boo Westlund (or), Hagfors

Ola Persson (c), Sunne/reg Värmland

Tomas Pettersson (s), Hagfors

Representanter från sex av de åtta partierna i riksdagen och från två lokala partier finns företrädade i styrelsen.

Styrelsens möten 2022/23

Styrelsen har haft sex sammanträden mellan stämman i maj 2022 och mars 2023 och planerar ett sammanträde den 3 maj och ett den 24 maj, dvs totalt åtta sammanträden mellan stämmorna. Fem av de hittillsvarande mötena har varit digitala i zoom medan ett fysiskt möte har hållits i Sollefteå i november 2022. Det planerade mötet den 3 maj blir digitalt medan mötet den 24 maj blir fysiskt möte i Gällivare.

Bokslut för år 2022

För första gången efter pandemin har föreningen kunnat hålla fysiska möten med dels årsstämmodagar i Östersund i maj månad och dels en styrelsekonferens lunch till lunch i Sollefteå i november. Arrangemang liknande de före pandemin hållna styrelsemötena i Stockholm med seminarier i riksdagshuset bedömdes på grund av att det var valår inte rimliga att genomföra hösten 2022. På grund av att fysiska möten nu kunnat genomföras blir kostnaderna för 2022 högre än 2021. Skillnaden blir dock inte så stor som kostnaderna för mötena eftersom det under år 2021 lades ned kostnader för uppdatering av hemsidan, kostnader vars motsvarighet inte lagts ned under 2022. Vidare har projektet om intensifierad medlemsvärvning under 2022, dels på grund av pandemin dels på grund av att det varit valår, inte kunnat bedrivas med planerad intensitet så att kostnaderna där enbart är drygt hälften 2022 mot 2021 och mindre än hälften av budgeterat. Avgifterna har inte som under pandemiåren sänkts, men bokslutet visar ett överskott på cirka 29 000 kronor efter skatt. Den på stämman i maj 2022 antagna budgeten är lagd med enbart ett överskott på cirka ettusen kronor, varför överskottet mot budget blir i stort sett detsamma som det faktiska överskottet.

Även detta år har en kort verksamhetsberättelse vävt in i bokslutshandlingen. Den mera omfattande beskrivningen av verksamheten

görs dock som tidigare i denna verksamhetsrapport, medan den detaljerade ekonomin redovisas i årsbokslutet.

Den löpande administrationen

De administrativa rutiner som för några år sedan arbetades upp med Företagsservice i Bollnäs AB, innehavare Ewa Eriksson Westin, har 2022 hanterats på samma sätt som tidigare.

I likhet med föregående år har presidiet av geografiska skäl även i år hållit sina möten digitalt.

Aktiviteter och bevakningsfrågor 2022/2023

Nedan redovisas ett axplock av det gångna årets beslut, aktiviteter, bevakningsfrågor m m. I och med att Coronapandemins restriktioner succesivt försvunnit har aktiviteterna i föreningen kunnat återgå till att mera likna ett "normalår", men det faktum att vi haft ett valår innebär dock skillnader. Den digitala mötesformen kvarstår som en viktig del i verksamheten. Dock har inte de riksdagsseminarier som tidigare varit förlagda till perioden oktober till december kunnat genomföras, på grund av valet. Ett försök att förlägga riksdagsseminarierna till april 2023 misslyckades på grund av att för få riksdagsledamöter anmälde sig till seminarierna. Orsakerna till det redovisas längre ned i texten.

1 Utökningen av föreningens verksamhet med vindkraftsfrågan beslutades vid stämman i september 2020 och måste anses innebära den största förändringen i föreningens inriktning sedan bildandet. Mycket under de efterföljande året och även detta verksamhetsår har därför handlat om hur vindkraftsfrågan, en för övrigt under året mycket omdebatterad fråga, ska kunna inlemmas i föreningens verksamhet på ett bra sätt.

2 Den av förra regeringen tillsatta statliga utredningen om Stärkta incitament för vindkraft, vilken den nuvarande regeringen gett tilläggsdirektiv under hösten, har varit i centrum för intresset under det gångna året. I januari fick FSVs ordförande och sekreterare träffa utredningens båda huvudsekreterare Mattias Schain och Kristina Forsbacka i Stockholm och fick då en genomgång av de förslag som då var aktuella i utredningen. Utredningen hade även upprättat en samråds-PM med de dittillsvarande förslagen, som föreningen därefter fick en möjlighet att yttra sig över. Styrelsen behandlade utredningens samråds-PM den 13 januari och gav därvid presidiet direktiv för hur ett yttrande skulle utformas. Presidiet upprättade efter styrelsemötet och tillställde utredningen ett genomgående tillstyrkande yttrande.

Utredningen har när detta skrivs lagt fram sitt betänkande och i samband med en presskonferens denna dag överlämnat det till ansvarig minister. Betänkandet är en stor besvikelse och förslaget i samråds-PMen om en extra fastighetsskatt, utöver den nu gällande, som skulle gå till kommunerna finns inte med, eftersom det uppenbarligen stoppats av regeringen. Huruvida det fortsatta arbetet med remissförfarande och framtagande av proposition

kommer att innebära någon förändring i den riktning föreningen arbetar för återstår att se.

3 Enligt en av punkterna i handlings- och verksamhetsplanen ska en ny kommunikationsplan upprättas för tiden efter stämman år 2023 och ett år framåt. Detta skulle gjorts när detta skrivs, april 2023, men styrelsen har där gjort bedömningen att på grund av att stämman ligger så nära i tiden blir det den styrelse som väljs vid stämman som ska arbeta med planen och därmed bör den styrelsen upprätta planen.

4 Ordföranden deltog i den 19-22 maj 2022 i Hela Sverige Ska Levas landsbygdsriksdag i Jönköping och kunde bland annat sprida FSVs nyframtagna folder.

5 Ordföranden deltog den 31 maj – 1 juni i Norrlandsförbundets årsmöte på Ulvön i Härnösand.

6 Ordföranden och sekreteraren deltog den 7 juni i ett digitalt möte med kommunstyrelsen i Laholm där god tid gavs till information om föreningen och efterföljande frågor.

7 Anders Lundin, Vansbro, deltog den 2 juni i Inlandsbanans AB årsstämma med information och folderutdelning.

8 Vid styrelsens novembersammanträde 2020 beslutades om ett projekt för intensifierad marknadsföring och föreningens andre vice ordförande Jonas Andersson, Ragunda, utsågs att arbeta inom projektet 2-3 dagar per månad i första hand fram till sammanträdet i april 2021. Projektet har därefter pågått under hela 2021 och 2022 och har succesivt förlängts och har för närvarande slutdatum sammanfallande med den kommande stämman 2023-05-25. Avrapportering av projektet har skett vid varje styrelsemöte under den gångna verksamhetsperioden. Projektarbetet har med styrelsens medgivande tidsmässigt legat på en ganska låg nivå framförallt på grund av valåret. Valåret har dels inneburit att den som arbetar med projektet haft mindre tid disponibel dels att flertalet av de presumtiva medlemmarna inte varit beredda att fatta några beslut före valet, kanske framförallt på grund av att vindkraften var och är en på de flesta håll så känslig fråga. Projektledaren bedömer att ett par Smålandskommuner och någon kommun i Västernorrland kan ligga nära till att ansluta sig, men inget är klart i dagsläget.

9 Den seminariehalvdag i riksdagshuset som sedan några år varit praxis att genomföra under hösten men, som på grund av pandemin inte kunde genomföras åren 2020 och 2021, genomfördes inte heller 2022, men då på grund av att det bedömdes lönlöst att genomföra en valhöst. Tanken var däremot att genomföra motsvarande seminarier under vintern 2023 när den nya riksdagen kommit på plats. Se nedan.

10 Seminarier i riksdagshuset med ungefär samma upplägg som före pandemin planerades till den 12 april 2023. Riksdagsledamöterna Lars Isacson (s) och Lars Beckman (m) bjöd för FSVs räkning in till dessa seminarier. Programmet hade upprättats av föreningen och innehöll föredragningar av ordföranden för FSVs motsvarighet i Norge, Landssammanslutninga av Vasskraftkommunar, LVK, av företrädare för

Svensk Vindenergi, SCA och LKAB samt av FSVs systerorganisationer och FSV. När anmälningstiden gick ut var trots påminnelser ett mycket litet antal ledamöter anmälda varför seminarierna i samråd med inbjudarna inställdes. Orsaken till det ringa antalet anmälda deltagare kan det enbart spekuleras om. Styrelsen har när detta skrivs inte hunnit träffas och analyserat frågan. En orsak kan möjligen vara att mötestidpunkten låg i påsklovsveckan då det kan misstänkas att även ett stort antal riksdagsledamöter tar ledigt.

11 När det under hösten 2022 stod klart att det inte var aktuellt med några riksdagsseminarier under höstmånaderna genomförde styrelsen en två halvdagars styrelsekonferens i Sollefteå. Konferensen som innehöll dels ett studiebesök vid Sollefteåforsens Kraftverk med föredragningar av såväl kommunstyrelsens i Sollefteå ordförande, vd för kraftverket samt vd för Energidalen AB och kommunens tillväxtchef. Vidare digitala föredragningar av ett vindkraftsexempel från Lungsjöbygden samt av chefen för Vattenfalls Public and Regulatory Affairs om Vattenfall och vindkraftens utveckling. Andra dagen ägnades åt styrelsemöte och en framtidsdiskussion där en riksdagsledamot deltog under ett av passen.

12 Vid 2022 års stämma fick styrelsen ett medskick från stämman att verka för förnyring och ökad kvinnorepresentation i styrelsen. Vid styrelsens januarisammanträde deltog därför valberedningens sammankallande för att dels diskutera frågan dels utbyta information med styrelsen. Vidare har medlemmarna tillskrivits med uppmaning att ta frågan i beaktande vid utseende av förslag till representanter till föreningen.

13 Efter ett utskick till de medlemmar som inte finns representerade i styrelsen om rätt för dem att utse observatörer utsåg ytterligare en kommun, Säter, sin biträdande samhällsbyggnadschef Mikael Spjut till observatör.

14 Ordföranden har tillsammans med Jonas Unger, Basindustririket 2.0, träffat kommunstyrelsens ordförande i Hudiksvall, för att diskutera eventuellt medlemskap.

15 Åsele kommun beslutade i september att lämna föreningen, varför styrelsen i november godkände kommunens utträde ur föreningen.

16 En debattartikel undertecknad av ordföranden och av respektive styrelseledamöter länsvis rubricerad "Gles/landsbygd utsätts för modernt baggböleri!" var i augusti 2022 införd i ett flertal lokaltidningar i skogslänen.

17 En debattartikel rubricerad "Visa att ni är en regering för hela landet!" undertecknad av presidiet och Håkan Larsson infördes i mars 2023 i såväl nät- som pappersupplagan av Dagens Samhälle, samt senare även i ett flertal lokaltidningar med underskrifter även av respektive läns företrädare i styrelsen.

Framåtsikt

Nu är det närmast dags att äntligen kunna hålla stämmodagarna i Gällivare, något som planerades redan år 2020 men som på grund av pandemin fått

skjutas fram tre gånger. För första gången på tre år bedöms inget alternativ till att genomföra fysiska årsstämmodagar i Gällivare behövas. Några större ärenden, liknande frågan om verksamhetsutvidgningen, för stämman att ta ställning till har hittills inte aktualiserats varför årets stämma torde bli av mera traditionell art.

Projektet för intensifierad medlemsvärkning har drivits som allt annat i huvudsak via telefon och digitalt. Projektet går fortfarande inte på full fart och frågan om en eventuell förlängning efter stämman har inte behandlats. Någon form av fortsättning kan dock bli aktuell för att det som upparbetats under projektet hittills inte ska gå om intet och inte kunna resultera i medlemstillskott.

Den allt överskuggande frågan nu är dock vad som händer med den idag överlämnade utredningen om Incitament för etablering av vindkraft. Kommer regeringen att rucka på sin hittills så orubbliga inställning att kommunerna inte ska kunna gottgöras för vare sig intrången på grund av vindkraftsetableringar? Det är 48000-kronorsfrågan som tyvärr nog ingen idag kan svara på. Kommer kommunerna om inte det sker en förändrad inställning från regeringen att förändra sin inställning att vägra all vindkraftsetablering så länge man anser att inte rimliga ersättningar stannar kvar i kommunerna eller bygder där etableringarna planeras. FSVs inriktning att skäliga delar av vinsterna från kraftutvinningen ska stanna kvar i berörda bygder, kommuner och regioner torde därmed ha fortsatt högsta aktualitet och den gröna omställningen lär tills vidare gå på sparlåga.

Det blir framåt också mycket viktigt att vattenkraftsåterbäringen inte kommer i skymundan på grund av den intensiva debatten om vindkraften. Även om föreningen ser det som givet att ersättningar för kraftutvinningen ska komma lika självklart för vatten- som för vindkraftsutvinningen finns det tydliga tecken på att frågan om vattenkraften inte har samma prioritet som vindkraften möjligen om än tveksamt kan komma att få.

Sammanfattningsvis kan konstateras att hanteringen av den idag presenterade "Incitamentsutredningen för vindkraft" blir helt avgörande för hur möjligheterna att etablera vindkraft och därmed att klara den gröna omställningen framdeles kommer att se ut.

Avslutning

Det kan tyvärr konstateras att föreningen det gångna året inte fått något medlemstillskott och att en kommun, Åsele, beklagligt nog lämnade föreningen. Flera av de kommuner som visade intresse förklarade att det inför valet var en för känslig fråga på grund av de olika uppfattningarna i vindkraftsfrågan. Förhoppningsvis kan den intensifierade medlemsvärningen ändå på sikt bära frukt. Med regionerna bakom föreningens arbete bör, som tidigare år noterats, tyngden gentemot beslutsfattarna ha ökat betydligt.

Det gångna årens debattinlägg från föreningens sida har uppenbarligen fått ett visst genomslag. Föreningens påverkansarbete har tydligt gett effekter som visat sig i fler än ett politiskt partis agerande. Föreningens belysning av frågan om återföring av medel från kraftutvinningen torde bidragit till att det äntligen kom till en statlig utredning om vilka incitament som behövs för att vindkraftsetableringar ska komma till, när vindkraftens ifrågasättande har blivit så tydligt att åtta av tio planerade vindkraftsprojekt inte kommer till stånd på grund av lokala motstånd.

Att resultatet av utredningen ifråga inte blev det som såväl utredarna som föreningen och sannolikt utan undantag alla de kommuner där vindkraftsetableringar är på gång eller redan gjorts, är en besvikelse av stora mått och helt beroende på den sittande regeringens hittills halsstarriga motstånd. Ett motstånd som förhindrat utredarna att lägga de förslag de sett som en viktig del i lösningen av frågan om incitament för att komma fram med den gröna omställningen.

Att utredningen under sitt arbete kontaktat föreningen för synpunkter på sitt dittillsvarande arbete är en framgång som inte nog kan betonas. Av stort intresse blir nu att se om föreningen blir remissinstans nu när regeringen ska skicka ut utredningen på remiss i början av maj månad.

Avslutningen av verksamhetsperioden blev inte vad vi kunnat hoppas genom att benen slogs undan på den utredning som så länge såg ut att bli ett genomslag för de tankegångar föreningen så länge drivit. Låt oss nu hoppas att framförallt remisshanteringen av "Incitamentsutredningen" blir så kompakt tydlig att även regeringen måste tänka om och förhoppningsvis komma igen med en proposition i den riktning som så länge såg ut att bli den riktning utredningen skulle staka ut.

Det är därför av största vikt att föreningen, trots de senaste dagarnas motgångar, inte ger upp utan istället nu med ytterligare nya starka medlemmar växer sig ännu starkare och skapar den debatt som krävs för att övertyga en majoritet av våra beslutsfattare om vilka vägar som måste väljas för att nå den gröna omställningen och det utan att vårt land dras isär ytterligare.

För Föreningen Sveriges Vattenkraftskommuner och regioner

Bollnäs i april 2023

Ingvar Persson

Ordförande

Anders Wikström

sekreterare